

معاونت امور توانبخشی

**دستورالعمل شرایط و ضوابط اختصاصی مراکز توانبخشی معلولان
(غیر دولتی روزانه آموزشی و توانبخشی چندمعلولیتی)**

۱۳۹۷

دستورالعمل شرایط و ضوابط اختصاصی مراکز توانبخشی معلولان
(غیر دولتی روزانه آموزشی و توانبخشی چندمعلولیتی)
(ظرفیت ۵۰ نفر)

مقدمه

نظر به اینکه بر اساس قانون تشکیل سازمان بهزیستی و بند ۹ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۸۰/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی، صدور پروانه فعالیت برای ایجاد مراکز توانبخشی با هدف گسترش و ارتقاء سطح کیفی ارائه خدمات آموزشی، توانبخشی، مراقبتی به گروه هدف در جهت نیل به توانمندسازی آنان و کاهش تصدی گری دولت، بر عهده سازمان بهزیستی کشور می باشد، این دستورالعمل در اجراء قوانین فوق، با هم اندیشی متخصصان و کارشناسان مرتبط در سازمان بهزیستی کشور، بهزیستی استان ها، انجمن مراکز غیردولتی توانبخشی و انجمن های علمی، در سال ۱۳۹۷ تدوین شده و پس از تصویب در شورای مدیران حوزه توانبخشی، به منظور اجراء ابلاغ می گردد.

ماده ۱

تعاریف

۱-۱: فرد دارای معلولیت

فردی است که به علت اختلال فیزیکی (جسمی، حرکتی، حسی)، ذهنی و یا روانی دچار محدودیت قابل توجه و مستمر در عملکرد فردی و یا اجتماعی باشد.
در این دستورالعمل فرد دارای معلولیت متناسب با تعاریف مندرج در دستورالعمل های تخصصی مراکز روزانه آموزشی توانبخشی متناظر^۱ قابل تعریف می باشد.

۱-۲: مرکز غیردولتی روزانه آموزشی و توانبخشی چندمعلولیتی

به مرکزی اطلاق می گردد که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی با کسب مجوز از سازمان بهزیستی تأسیس گردیده و تحت نظارت آن و متناسب با فعالیت های تعریف شده در مرکز، به افراد دارای معلولیت واجد شرایط پذیرش شده، به صورت روزانه ارائه خدمت می نماید.

تبصره ۱: این مرکز فقط در شهرستان های زیر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت و دارای حداکثر یک مرکز روزانه آموزشی توانبخشی و یا بدون هیچ مرکز روزانه آموزشی توانبخشی و در هر دو صورت، با حداقل ۲۰ نفر پشت نوبت هر فعالیت (با ثبت اطلاعات افراد پشت نوبت در بانک مربوطه)، مجوز تأسیس خواهند داشت.

تبصره ۲: تأسیس مراکز چند معلولیتی فقط با فعالیت های: روزانه آموزشی توانبخشی معلولان ذهنی، معلولان جسمی حرکتی، معلولان ضایعه نخاعی، خانواده و کودک مبتلا به اختلالات شنوایی، خانواده و توانخواه کم بینا و نابینا و اختلال طیف اتیسم امکان پذیر است.

^۱ منظور از مرکز روزانه آموزشی توانبخشی متناظر، مرکزی است که فعالیت آن در قالب یک فعالیت برای مرکز چندمعلولیتی تعریف شده و در پروانه های مرکز به ثبت رسیده است. به عنوان مثال مراکز متناظر مرکز روزانه آموزشی توانبخشی چند معلولیتی با فعالیت های ذهنی و اتیسم؛ مرکز روزانه آموزشی توانبخشی معلولان ذهنی و مرکز روزانه آموزشی توانبخشی اختلال طیف اتیسم بوده و دستورالعمل تخصصی مراکز برشمرده مبنای فعالیت مرکز چندمعلولیتی مذکور، با لحاظ شرایط مندرج در این دستورالعمل ها، خواهد بود.

تبصره ۳: تعیین فعالیت های مرکز چند معلولیتی با پیشنهاد بهزیستی استان و تایید دفتر تخصصی مرتبط صورت می گیرد.

تبصره ۴: ذکر فعالیت های مرکز چند معلولیتی در تابلوی مرکز الزامی نبوده ولیکن درج آن در پروانه های موافقت اصولی، فعالیت و مسئول فنی ضروری است.

تبصره ۵: حداقل تعداد فعالیت در مراکز چندمعلولیتی ۲ و حداکثر فعالیت ۳ می باشد.

تبصره ۶: تعداد فعالیت بیش از ۳، در موارد خاص و با پیشنهاد بهزیستی استان و تایید دفتر تخصصی مربوطه مجاز خواهد بود.

تبصره ۷: تغییر فعالیت مرکز چندمعلولیتی به تک فعالیته و یا برعکس، با اخذ نظر موافق دفتر تخصصی مربوطه و طی مراحل قانونی معمول، امکان پذیر است.

ماده ۲

شرایط تخصصی متقاضی و مسئول فنی

۲-۱: شرایط تخصصی متقاضی:

- دارا بودن مدرک تحصیلی دکترای پزشکی عمومی و یا کارشناسی ارشد و بالاتر در رشته های کاردرمانی، گفتاردرمانی، شنوایی شناسی، بینایی سنجی، فیزیوتراپی، ارتوپدی فنی، روانشناسی، مددکاری اجتماعی، مدیریت و مشاوره توانبخشی، از دانشگاه های مورد تایید وزارت علوم تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی با معدل حداقل ۱۵ در دو مقطع تحصیلی متوالی
- سابقه کار مرتبط با افراد دارای معلولیت حداقل به مدت ۱ سال
- انطباق مدرک تحصیلی متقاضی، حداقل با یکی از فعالیت های مرکز چندمعلولیتی، در مراکز متناظر روزانه آموزشی توانبخشی
- تایید رزومه متقاضیان تاسیس مرکز چندمعلولیتی در دفتر تخصصی مربوطه

تبصره : در مناطق محروم از نیروی انسانی، با پیشنهاد استان و تایید دفتر تخصصی مربوطه، امکان تاسیس مرکز با مدرک تحصیلی کارشناسی، در رشته های تحصیلی مذکور در بندهای این ماده، امکان پذیر است.

۲-۲: شرایط تخصصی مسئول فنی:

- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی دکترای پزشکی عمومی و یا کارشناسی و بالاتر در رشته های کاردرمانی، گفتاردرمانی، شنوایی شناسی، بینایی سنجی، فیزیوتراپی، ارتوپدی فنی، روانشناسی، مددکاری اجتماعی، علوم تربیتی (با گرایش کودکان استثنایی)، مدیریت و مشاوره توانبخشی، از دانشگاه های مورد تایید وزارت علوم تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی با معدل حداقل ۱۵ در دو مقطع تحصیلی متوالی
- سابقه کار مرتبط با معلولان حداقل به مدت ۱ سال
- انطباق مدرک تحصیلی مسئول فنی، حداقل با یکی از فعالیت های مرکز چندمعلولیتی، در مراکز متناظر روزانه آموزشی توانبخشی، الزامی است.

ماده ۳

ضوابط پذیرش و شرایط ترخیص

۳-۱: ضوابط پذیرش

- در این دستورالعمل ضوابط پذیرش فرد دارای معلولیت متناسب با فعالیت های تعریف شده در مرکز چندمعلولیتی و دستورالعمل های تخصصی مراکز روزانه آموزشی توانبخشی متناظر خواهد بود.

۳-۲: شرایط ترخیص

- در این دستورالعمل شرایط ترخیص فرد دارای معلولیت متناسب با فعالیت های تعریف شده در مرکز چندمعلولیتی و دستورالعمل های تخصصی مراکز روزانه آموزشی توانبخشی متناظر خواهد بود.

ماده ۴

فرایند ارائه خدمات در مرکز

پس از طی مراحل پذیرش، فرایند ارائه ی خدمات در مرکز به ترتیب ذیل صورت می پذیرد:

- ارزیابی تخصصی اولیه توسط اعضای تیم تخصصی
- تشکیل پرونده ی تخصصی (درمانی - توانبخشی، آموزشی و حمایتی)
- تعیین اهداف توانبخشی فرد دارای معلولیت (کوتاه و بلند مدت)، به منظور توانمندسازی، جبران محدودیت های عملکردی و دستیابی وی به سطح بالاتری از مشارکت در زندگی فردی و اجتماعی و نهایتا افزایش کیفیت زندگی؛ در یک بازه ی زمانی مشخص - توسط تیم تخصصی - در جلسه ی گروهی
- تدوین و طراحی برنامه ی توانبخشی، منطبق با اهداف فوق و با مشخص شدن شرح وظایف هریک از اعضای تیم
- تعیین و تدوین سرفصل و برنامه های آموزشی و سطح بندی کلاس ها بر اساس توانمندی ذهنی گروه هدف
- اجرای برنامه ی آموزشی و توانبخشی و ثبت کلیه ی اقدامات، نتایج حاصله و اقدامات پیگیری در پرونده ی تخصصی
- ارزیابی دوره ای (تکوینی) هر شش ماه یک بار
- برگزاری جلسات Case Conference حداقل هر ۶ ماه یک بار بنا به تشخیص تیم توانبخشی - با حضور مربیان، تیم توانبخشی، فرد دارای معلولیت و یا سرپرست وی و بررسی نتایج ارزیابی های دوره ای به منظور مشخص شدن وضعیت پیشرفت و در صورت نیاز تعدیل در برنامه آموزشی و توانبخشی فعلی
- ضبط و ذخیره فیلم جلسات ارزیابی های اولیه و دوره ای (هر ۶ ماه) به صورت الکترونیک (لوح فشرده، هارد و ...)
- برای مشخص شدن روند توانبخشی فرد دارای معلولیت
- آماده سازی فرد دارای معلولیت و خانواده جهت دستیابی به سطوح بالاتر

ماده ۵

خدمات

- در این دستورات عمل خدمات آموزشی توانبخشی و فرهنگی و هنری متناسب با فعالیت های تعریف شده در مرکز چندمعلولیتی و دستورات عمل های تخصصی مراکز روزانه آموزشی توانبخشی متناظر خواهد بود.

- تبصره ۱:** ساعت فعالیت در این مراکز ساعت ۸ صبح الی ۱۳ و روزهای پنجشنبه از ساعت ۸ صبح الی ۱۲ می باشد.
- تبصره ۲:** این مراکز در صورت نیاز و با هماهنگی بهزیستی استان می توانند در نوبت بعدازظهر نیز ارائه ی خدمت نمایند. ساعت کار در نوبت بعدازظهر از ساعت ۱۳ تا ۱۸ می باشد.
- تبصره ۳:** فعالیت بعدازظهر مراکز می تواند ادامه فعالیت نوبت صبح و یا فعالیتی با موضوع فعالیت های صبح و با مجوز سازمان های ذیربط باشد.
- تبصره ۴:** در صورت وجود ظرفیت خالی یارانه ای در نوبت صبح، مرکز می تواند با رعایت کلیه ضوابط و مقررات و ساعات کاری حاکم بر نوبت صبح، نسبت به پذیرش فرد دارای معلولیت یارانه بگیر در نوبت بعدازظهر اقدام نماید.
- تبصره ۵:** یارانه کامل در هرماه (در صورت تامین از سوی سازمان) به ازای حداقل حضور ۱۰ روزه (هر روز حداقل ۳ ساعت) و برخورداری فرد دارای معلولیت از خدمات مرکز، تعلق خواهد گرفت.
- تبصره ۶:** ارائه خدمات تخصصی توانبخشی تکمیلی در منزل (مطابق شیوه نامه ابلاغی) امکان پذیر است.
- تبصره ۷:** ارائه میان وعده ی با کیفیت به همه خدمت گیرندگان در نوبت صبح و عصر (مطابق شیوه نامه ابلاغی از سوی سازمان) الزامی است.
- تبصره ۸:** ارائه وعده ناهار اختیاری بوده و برقراری آن موجب اخذ امتیاز ویژه در فرم ارزشیابی خواهد گردید.

ماده ۶

نیروی انسانی

۱-۶: نیروی انسانی تخصصی

- مسئول فنی: بصورت تمام وقت
- در این دستورات عمل نیروی انسانی تخصصی از نظر مدرک تحصیلی، متناسب با فعالیت های تعریف شده در مرکز چندمعلولیتی و دستورات عمل تخصصی مراکز روزانه آموزشی توانبخشی متناظر تعیین گردیده و میزان حضور نیروی انسانی تخصصی نیز تابع تعداد خدمت گیرندگان و نوع معلولیت ایشان خواهد بود.

- تبصره ۱:** حضور کارکنان تخصصی در مرکز باید به میزانی باشد که هر فرد دارای معلولیت مرتبط با تخصص این افراد؛ حداقل در نیمی از روزهای حضور در مرکز، از خدمات مستقیم کارکنان تخصصی مذکور بهره مند شود^۲.
- تبصره ۲:** در هر روز علاوه بر مسئول فنی، حداقل یک نفر از کارشناسان تخصصی مرتبط با نیاز افراد دارای معلولیت، باید در مرکز حضور تمام وقت داشته باشد^۳.
- تبصره ۳:** در هر روز علاوه بر مسئول فنی، بجای یک کارشناس تخصصی تمام وقت می تواند دو کارشناس تخصصی پاره

^۲ به عنوان مثال، یک کودک کم شنوا در یک مرکز چندمعلولیتی که دارای فعالیت اختلالات شنوایی است، باید حداقل ۵ روز از ۱۰ روز حضور ماهانه در مرکز، به طور مستقیم از خدمات کارشناس گفتاردرمانگر و یا شنوایی شناس برخوردار شود. بدیهی است در ۵ روز باقیمانده، خدمات از طریق مربیان آموزشی پیگیری خواهد گردید و خانواده نیز در زمینه نحوه تمرین با وی آموزش خواهد دید.

^۳ به عنوان مثال یک مرکز چند معلولیتی با فعالیت های جسمی حرکتی و ذهنی، که دارای مسئول فنی روان شناس است، در هر روز فعالیت باید غیر از روان شناس یک نفر از کارشناسان تخصصی مذکور در دستورات عمل های متناظر را در مرکز داشته باشد (منظور یک نفر از کارشناسان کاردرمانگر، فیزیوتراپیست و یا گفتاردرمانگر می باشد).

وقت در مرکز حضور داشته باشند.

تبصره ۴: هریک از نیروی انسانی تخصصی (به جز مربی آموزشی و کارشناس تغذیه) در صورت انطباق شرایط با مسئول فنی، می تواند به عنوان مسئول فنی معرفی شود.

تبصره ۵: هیچکدام از نیروهای تخصصی نمی توانند به عنوان مربی آموزشی در مرکز فعالیت نمایند.

تبصره ۶: مربیان آموزشی در صورت گذراندن دوره ی هنری و ورزشی مصوب سازمان بهزیستی کشور می توانند به طور همزمان به عنوان مربی هنری و ورزشی انجام وظیفه نمایند.

تبصره ۷: در صورت بکارگیری نیروهای تخصصی مرتبط فراتر از دستورالعمل، مراتب در فرم ارزشیابی لحاظ خواهد گردید.

تبصره ۸: تمامی کارکنان تخصصی هر مرکز موظف به شرکت در دوره های آموزشی مرتبط که از سوی سازمان بهزیستی کشور مشخص می شود خواهند بود.

۶-۲: نیروی انسانی غیر تخصصی

- خدمه: یک نفر

ماده ۷

شرح وظایف نیروی انسانی

- در این دستورالعمل شرح وظایف نیروی انسانی، متناسب با فعالیت ها و کارکنان تخصصی تعریف شده در مرکز چندمعلولیتی و دستورالعمل های تخصصی مراکز روزانه آموزشی توانبخشی متناظر خواهد بود.

ماده ۸

فضای فیزیکی

- در این دستورالعمل فضای فیزیکی، متناسب با فعالیت ها و کارکنان تخصصی تعریف شده در مرکز چندمعلولیتی و دستورالعمل های تخصصی مراکز روزانه آموزشی توانبخشی متناظر خواهد بود.
- تفکیک حداکثری فضاهای حضور افراد دارای معلولیت با معلولیت های مختلف الزامی است. این تفکیک می تواند متناسب با تعداد خدمت گیرندگان هر فعالیت، از طریق تعریف روزهای مختلف حضور افراد دارای معلولیت در مرکز یا به صورت صبح و عصر و یا همزمان (مشروط به فراهم بودن امکان تفکیک فضا و عدم تراکم فعالیت ها) باشد.

ماده ۹

تجهیزات و لوازم تخصصی

- در این دستورالعمل تجهیزات و لوازم تخصصی، متناسب با فعالیت ها و کارکنان تخصصی تعریف شده در مرکز چندمعلولیتی و دستورالعمل های تخصصی مراکز روزانه آموزشی توانبخشی متناظر خواهد بود.